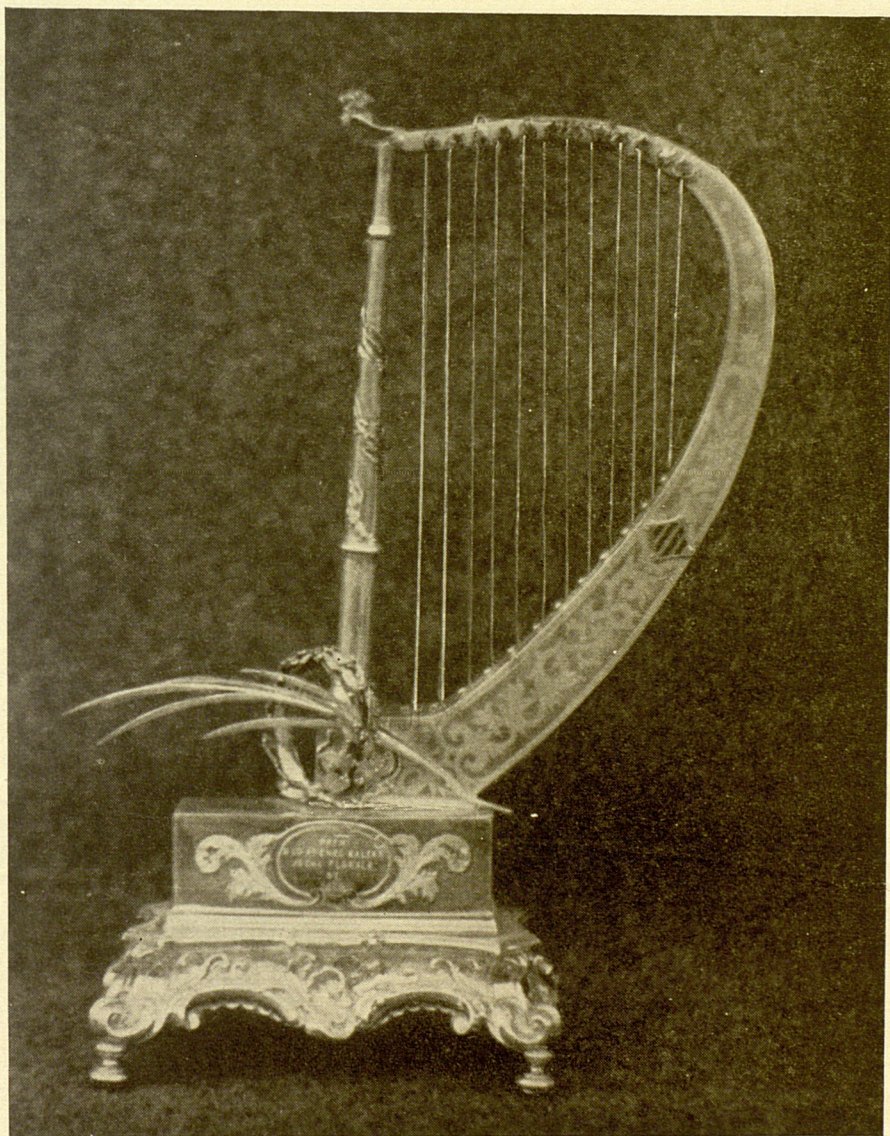

LLUC

ANY XLII • NÚM. 501 • NOVEMBRE 1962

LLUC

REVISTA MENSUAL

ANY XLII - Núm. 501

NOVEMBRE 1962

Òrgan de la Confraria de la Mare de Déu de Lluc

Director: P. CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

ADMINISTRACIÓ:

SANTUARI DE LLUC

ESCORCA (MALLORCA)

(Amb llicència eclesiàstica)

Depòsit Legal P. M. 276-1958

SUMARI

	<u>Pàg.</u>
Concilio	<i>Juan J. Genovard, M. SS. CC.</i> 302
TEMES CIENTÍFICS	
Projecte d'embassaments d'aigua a Mallorca. <i>Josep M. de Gaztelu</i> <i>i Marià Pascual Fortuny</i>	304
PER LA NOSTRA HISTÒRIA	
Bandoleros en Lluc	<i>Rafael Juan y Mestre, M. SS. CC.</i> 307
ELS LLIBRES SANTS	
La Bíblia explicada al poble. Ensenyaments del capítol I del Gènesi	<i>Miquel Ollers, M. SS. CC.</i> 311
NOTES D'ART	
Revista a les sales d'exposició	<i>Josep Bauçà i Pizà</i> 314
COSES NOSTRES	
Entorn de l'opus de Mossèn Costa i Llobera. <i>Josep Massot i Muntaner</i>	316
Llibres Mallorquins	319
Vida Cultural	323
LLUC PER MALLORCA	
Informació del Santuari	321
Els pobles de Mallorca a la Mare de Déu de Lluc	325
Donativos para el nuevo trono	326
Associació d'Antics Blauets	327
PÀGINES D'HUMOR	
Es mig poll	<i>Jordi des Recó</i> 330

A LA PORTADA: *Arpa d'or i d'argent. Trofeu literari del poeta Tomàs Fortesa, que se guarda al Museu del Santuari de Lluc.*

CONCILIO

En la Historia humana el Cuerpo Místico de Cristo tiene un nombre: Catolicismo. Pero en la historia contemporánea el Catolicismo culmina en una expresión extraordinaria: Concilio

La universalidad ha convergido como nunca en su centro para dar a Roma el aspecto de una densidad católica hasta hoy no alcanzada. En torno a la autoridad suprema, que es base y fundamento de la fe, se han dado cita las diversidades humanas que caben en la Iglesia.

El Vaticano II en su preparación y en sus comienzos ha sido ante todo la respuesta de la universalidad a la atracción de su centro.

El elemento católico como tal no está nunca desencarnado; ni privado jamás de la raíz o del calor; ni le puede faltar un aspecto determinado y un rostro preciso. Lo católico, precisamente por serlo, presenta siempre una profunda radicación en su circunstancia espacio-temporal.

Sin embargo esa radicación de lo universal en lo local entraña el riesgo de una diversificación excesiva que es sinónimo de desintegración.

Por esto lo universal, para seguir siéndolo, exige una cohesión en torno a un centro de unidad.

Sólo permaneciendo unida en la fe puede la Iglesia seguir siendo este insólito edificio, único en la historia, castillo macizo, que no se desmorona bajo el efecto de los siglos.

Unidad en la diversidad. Estos, creemos son los términos de un grave problema humano que tiene planteado el Concilio Vaticano II. Dejar a salvo el elemento básico común capaz de mantener la unidad sin exigir a la diversidad un tributo excesivo de descaracterización.

Unidad y diversidad son términos antitéticos. Pero la Iglesia y precisamente ella sola, tiene la solución en una síntesis superior: la síntesis de la caridad.

Caridad es palabra conocida entre cristianos y sin embargo pensamos que el término ha alcanzado para muchos una matización nueva al ser pronunciada en nuestros días por este hombre que se llama Juan. Por esto van creciendo las esperanzas de que el Concilio Vaticano II marque el principio de una solución para la unidad rota de la Iglesia.

Y, mientras el Concilio sigue, nosotros como espectadores mudos, asombrados y reverentes, vamos suplicándole al Señor que su Iglesia, compacta en torno a Pedro, siga siendo la forma de la Historia, es decir el órgano instaurador que permite a cualquier existencia histórica ir creciendo en conformidad con su propia esencia, impidiendo su corrupción, proveyendo a su desarrollo.

JUAN J. GENOVAR, M. SS. CC.

PROJECTE D'EMBASSAMENTS D'AIGUA A MALLORCA*

I

FA temps que Mallorca, tan rica i pròspera en la seva agricultura, sent gravitar feixugament al seu damunt la pobresa dels seus recursos energètics. En fort contrast amb la seva prosperitat turística i amb el caràcter enginyós dels seus habitants, s'hi troben a mancar les fonts naturals d'energia elèctrica, tan imprescindible a la vida moderna. És veritat que no hi ha instal·lacions d'indústria pesada, però sí existeixen tallers de petita indústria i d'artesanía que van agreujant constantment aquest problema. Però és, sobretot, el gran increment de la indústria hotelera, muntada aquests anys darrers amb tot el confort que exigeix un turisme que proporciona a l'erari nacional un respectable contingent de divises, que fa més necessària una solució ràpida i definitiva.

Les dificultats no estan en dotar Mallorca d'una central elèctrica capaç d'abastar les exigències de l'hora present; la dificultat radica principalment en la corba diària de consum d'energia, la qual presenta una gran diferència entre les *hores de punta* i les *hores de vall*.

El subministre d'energia elèctrica és proporcionat mitjançant una central tèrmica amb una utilització mitjana dels seus grups molt baixa, degut principalment a la gran diferència de les càrregues esmentades. Per consegüent, el rendiment és també molt baix.

El combustible emprat normalment fins fa pocs anys era en gran part fuel-oil i carbó de pedra d'importació, amb una petita proporció de lignits de l'illa. Se tenia doncs una servitud de l'estranger que es pagava en divises, les

---

* Resum d'un treball presentat pels Srs. Josep M.ª de Gaztelu i Marià Pascual Fortuny a la Conferència Mundial d'Energia de Montreal, l'any 1958.

quals no sempre estaven disponibles. Endemés el cost de producció anava creixent de cada dia més en proporcions alarmants. Com a conseqüència, l'empresa explotadora estava en fallida, i per tant no hi havia al·licient per a inversions de capital tant en grups de producció per un millor rendiment, com en les línies de transport.

Des de 1952 en què la propietat i administració de l'Empresa canvià, passant a mans de l'Institut Nacional d'Indústria, s'han invertit quantitats de capital fresc i els rendiments han millorat en un 7%, les pèrdues s'han reduït d'un 30'30% a un 20'09%; les amortitzacions han augmentat considerablement i els resultats econòmics s'han tornat positius. Algunes calderes que cremaven un 10%, de lignit i un 90% d'hulla, un cop han estat convenientment modificades, cremen el 100% de lignits de l'illa, havent-se estalviat les divises corresponents per una banda, i per l'altra, havent-se creada una riquesa d'interès per a l'illa amb la utilització dels propis lignits.

En normalitzar-se el servei, que ja se presta amb regularitat a gairebé tots els pobles, s'ha despertat una apetència d'energia elèctrica de gran consideració: el consum per habitant i per any s'havia elevat de 51'63 Qwh. en 1930 a 254 en 1956 i el creixement anual donava un percentatge d'un 14%. Això obligà a pensar amb tota detenció en noves i adequades instal·lacions. Se muntà una nova central tèrmica a Alcúdia amb dos grups turboalternadors de 15.000 Qw. cada un, i amb calderes instal·lades per cremar lignits o fuel-oil indistintament.

Però, donada la diferència de càrrega entre les hores de punta i de vall i amb la finalitat de regularitzar adequadament els grups i no sotmetre'ls a una variabilitat de treball, que reportaria un rendiment molt baix, se pensaren diverses solucions: instal·lar turbines de gas, per atendre a les hores de punta, emprant per això gas procedent de la gasificació del lignit insular que tendria lloc a la mateixa boca de la mina, per mitjà d'una instal·lació de tres gasògens, dos d'ells amb injecció d'oxigen i vapor d'aigua, a fi d'assolir així gas més ric (de 4.000 calories per metre cúbic) que pogués ésser destinat al consum urbà de Palma. Se pensà també en la possibilitat de cremar igualment aquest gas en les calderes de la central tèrmica a fi de conseguir altres subproductes, com sofre i quitrà.

Aquesta solució, que era més atractiva, per resultar completa i autàrquica, desgraciadament no s'ha pogut dur a terme perquè econòmicament considerada, no era interessant. Però s'han presentat altres solucions altament suggestives per obtenir noves fonts d'energia i resoldre el problema de les hores de punta. Una d'elles ha estat el projecte d'embassaments d'aigua a la serra septentrional de Mallorca, presentat per don Marià Pascual Fortuny, enginyer de Camins, Canals i Ports.

Existeix a Mallorca una serralada que va de NE a SO, amb altures considerables de l'ordre de 1.500 m. i si bé en la part baixa de l'illa la pluja és poca,

aquella serralada condensa el vapor dels núvols que corren damunt ella, originant precipitacions de certa consideració: de l'ordre de 1.000 a 1.500 mm. anuals; tres vegades superior al de la part baixa.

Després de les pertinents verificacions pluviomètriques i geològiques —se sap que el terreny de Mallorca és summament brescós—, s'ha arribat a la conclusió de poder establir una sèrie d'embassaments, que si bé tenen poca capacitat, poden donar lloc a salts d'aigua de gran interès, considerada l'altura on es poden instal·lar.

Aquests aprofitaments hidroelèctrics són cinc: el del Gorg Blau, el de Cúber, el d'Aumedrà, el de l'Ofre i el d'Orient. S'han projectat de tal forma que el funcionament tingués lloc durant les hores punta; així la càrrega dels grups tèrmics es podria regularitzar enormement, obtenint amb ells un rendiment molt més elevat.

De les solucions, la més econòmica era dirigir l'aigua de l'embassament del Gorg Blau a la mar, després d'haver mogut les turbines. Però d'aquesta manera l'aigua no tenia cap altra utilitat i en una illa com Mallorca on els regadius es fan amb aigua subvèlea trenta dels pous, tota la que es pogués destinar a beneficiar l'agricultura adquiriria un valor extraordinari; per això s'ha preferit bombejar l'aigua de l'embassament del Gorg Blau al de Cúber i així l'aigua dels dos, una volta passada per les turbines, es podria destinar als regadius. L'embassament d'Orient, després de produir electricitat serviria també per proporcionar aigua potable a Palma.

La potència hidroelèctrica total prevista amb aquest sistema és de 18.000 Qw. I a fi d'augmentar encara més la potència hidroelèctrica durant les hores de punta, de l'embassament d'Aumedrà, situat a una cota inferior al de Cúber, de nit se bombejaria l'aigua en aquest, i així s'aconseguiria elevar la potència total a 28.000 Qw., que seria del màxim interès per resultar a les hores de punta.

S'estima que el cost de construcció i instal·lació d'aquests aprofitaments hidroelèctrics seria de 266 milions de pessetes; cost que referit als 28.000 Qw. obtenibles amb bombeig representa 9.600 ptes. Qwh. per any. Aquesta xifra resulta a primer cop de vista extraordinàriament elevada, però tenint en compte el canon que pagarien els usuaris de l'aigua per regadius el millor aprofitament del grups tèrmics que se derivaria de la regularització de la corba de les càrregues diàries en les hores de punta i de vall, i l'estalvi d'un nou grup tèrmic que funcionàs a les hores de punta, el cost quedaria notablement reduït. Els distints preus calculats per al Qwh. serien:

Amb els salts d'aigua, sense bombeig	0'744 ptes. Qwh.
Amb els salts d'aigua, amb bombeig	0'904 ptes. Qwh.
Amb un grup tèrmic que funcionàs solament a les hores de punta	1'506 ptes. Qwh.

Com a complement d'aquests salts d'aigua, se té en cartera una altra solució de gran novetat per quan aquells resultassin insuficients. Se tracta d'un embassament artificial creat bombejant aigua de la mar.

A 600 m. d'altura sobre la mar i a 2.400 m. de la costa existeix una conca de 500.000 m.³ de capacitat. Examinat geològicament el terreny, ofereix garanties d'impermeabilitat. Així que bombejant de nit aigua de la mar es podria utilitzar com a salt en les hores de punta.

Aquest conjunt de salts d'aigua que des d'ara presenta un gran interès per les raons esmentades, anirà en augment a mesura que creixi el consum, perquè sempre existirà una gran diferència entre les càrregues de punta i de vall, diferència que amb els bombeigs descrits perdrà importància, fins que arribarà a ésser nul·la el dia que sia factible instal·lar una central atòmica.

(Continuarà)

JOSEP M.^a DE GAZTELU
 MARIA PASCUAL FORTUNY

PER LA NOSTRA HISTÒRIA

BANDOLEROS EN LLUC

NOTAS HISTÓRICAS

EL bandolerismo fué, siglos atrás, una plaga endémica en nuestra Isla y en buena parte de España. ¹

Entre nosotros hay que buscar sus causas en el desequilibrio social existente entre los payeses, quienes al trabajo de cada día debían sumar el pago de impuestos agotadores, y los ciudadanos, que disfrutaban de más holgada posición. El malestar soliviantaba los ánimos y con frecuencia cundía con tal ímpetu, que por necesidad debía desahogarse en pependencias y revueltas. Los siglos XIV, XV y XVI son testigos

¹ Las citas del principio de este artículo están tomadas de la *Historia de Sóller* de D. JOSÉ RULLÁN, Pbro. (Palma, 1875). T. I. pág. 549 y ss.

de graves desmanes de payeses contra ciudadanos, a quienes motejaban de haraganes; contra judíos, eternos acumuladores de riquezas y usureros despiadados; contra representantes del Rey, no siempre fieles y muchas veces imprudentes en sus actuaciones.

Los nobles por su parte, divididos en bandos, alimentaban odios que abocaban a reyertas y luchas, arrastrando a ellas a los payeses de sus feudos, que a la fuerza tenían que acuatrillarse en las huestes de sus señores. Las Autoridades tenían que imponerse, y lo hacían a veces con tanta severidad que los ánimos, lejos de pacificarse, quedaban más enconados y prontos siempre a venganzas más crueles.

Había pues, considerable parte de la población fuera de la ley: era lógico que, esquivando los pasos de la Justicia, buscaran el amparo de los montes, aun a costa de tener que vivir una vida llena de sobresaltos y aventuras; se hacían bandoleros, *bandejats*. Ganábanse «oficialmente» tal apelativo, cuando su nombre era «bandido» o publicado en bando de comparecencia o prisión, promulgado a la salida de la misa mayor o a son de trompeta por las calles de la villa. Desde aquel momento el *bandejat* «quedaba privado de todo socorro y auxilio corporal, aun de sus parientes y amigos, los cuales si venía el caso, también debían procurar su captura».

Eran sus armas el arcabuz, largo o corto, la escopeta, la ballesta, la lanza, *espasa y rodella* o *espasa y broquer*, *el coltell*, *la agulla sperdenyera* y los terribles *cans de ajuda* o *alans*, amaestrados especialmente en dar muerte a los animales (*fer carn*) y aun a las personas. Con frecuencia traían la «*cara tapada ab mostatxeras, beca posada devant la cara, barret de galteras o altres invencions*».

Confinados en los montes, tenían que procurarse medios para la vida; cuando lo que recogían en las alquerías era insuficiente, salían de sus guaridas para acechar el paso de los arrieros o trajineros, caer sobre ellos y desvalijar sus alforjas.

Estos incidentes se tornaban batallas campales, cuando aparecía la cuadrilla contraria y había que encararla, para sacar triunfantes los «ideales» del bando; o cuando se presentaba la fuerza pública y debían defenderse para no quedar en sus manos; aunque en semejantes casos, más bien volvían grupas y, hundiendo sin asco las espuelas en los ijares de sus mulas serranas, se alejaban a galope tendido, en busca de sus madrigueras.

Después de las Germanías los bandoleros llegaron a tal descaro, que se presentaban en las villas «alborotando a sus pacíficos moradores, tocando al mismo tiempo las campanas de la iglesia, con pretexto de poner orden, mientras ellos, aprovechándose del ruido y confusión, cometían los mayores atentados. Unos vestían el traje oficial, y otros se presentaban con las insignias de comisario regio, para cometer los asesinatos con más seguridad; y no faltaba quien penetrase en el sagrado, y hasta en la casa del Señor, a manchar el santuario con la sangre de sus hermanos».

La Autoridad eclesiástica hubo de dar severas disposiciones para evitar tales profanaciones. Hemos leído en B. S. A. L., III n.º 102 p. 79, una orden del Obispo Diego de Escolano, cuyas son estas palabras: «...*alguns bandetjats y hòmens facine-*

rosos... estan recullits y retirats en algunas iglesias... desde alli tiran arcabusedes a sos inimichs... inquietant a los Ecclesiastichs en la celebracio dels divinos officis y a los faels...

Como se encerraban en las torres e impedían tocar las campanas, y de noche estaban con sus esposas en la Iglesia, en la cual guisaban, jugaban y bailaban, el Obispo se vió obligado a mandar con pena de excomunió que sacaran del templo las armas, cuales fueran, que a los tres días abandonaran el lugar los bandidos; de lo contrario se daría parte a la Justicia, para que procediera conforme a la ley. (17 de Diciembre de 1657).

Nueve años más tarde el Obispo D. Pedro Fernández Manjarrés de Heredia, a pedido del Sr. Virrey y del Real Consejo, mandó una orden a todos los párrocos, para que secundaran a las Autoridades en la persecución y captura de los bandidos, siempre que fueran requeridos, permitiéndoles la entrada en la iglesia, salva siempre su inmunidad, para sacar «a todos y cualesquiera bandidos, y no bandidos que sean factores de facinerosos, retraídos en las Iglesias...»

Tenemos en nuestro archivo una orden del Vicario General Ilmo. D. Domingo Sureda de San Martín dada el 15 de Setiembre de 1721, calcada en la anterior, a la que aludiremos más adelante.

La comarca de Lluc con sus desfiladeros peligrosos y apartadas grutas se prestaba admirablemente a dar refugio seguro a los bandoleros. Y aun la misma Casa de Lluc hubo de servir de morada a los mismos, según se desprende de la 12.ª ordenación de la visita pastoral del Obispo Vich y Manrique en 1586, la cual dice así:

Item per esser la casa de tanta devocio y molt concurso de gent y en loch desert per bont no conue starhi per ninguna via bandetjats Perço ordená y mená que de ninguna manera stiguen en dita casa bandetjats sots pena de excomunicatió late sententie».

Pero en los siglos siguientes subsistía el mismo abuso. Un documento de 7 de Octubre de 1656 nos dice que los Colegiales, a pesar de la citada ordenación «*han tingut en dita Casa de Lluch (sempre que se ha offert) parents y amich, Bandetjats, de que es aquella un niu.* La razón, en el apogeo del bandolerismo, era obvia: debían conagrarse con ellos, para ser respetados en sus vidas y haciendas: «*perque altrement noy hauria ganado, ni fruits segurs alguns*».

El temor o la experiencia había obligado a los Colegiales a adoptar semejante conducta. Hechos muy luctuosos podemos referir, tal vez por no haberse seguido este procedimiento o quizá, a pesar de él.

Es muy doloroso el caso del niño Gabriel Mayrata. Era *miñó de chor*: en 1572, debido seguramente a la muda de la voz, dejó el coro para prestar servicio a la casa, como mozo de mandados o *missatje*. El 6 de Setiembre el Colegial Antonio Moragues compró para él en Pollensa *una cane de burel camelí per fer(li) sallo*, como recompensa por sus anteriores servicios de niño de coro. (*Y asó li donaren per lo que fins así auia servuide la casa, y de aquí auant stara per deu sous cascun mes*).

PER LA NOSTRA HISTÒRIA

Hemos seguido sus pasos en el libro del Prior Antonio Alonso: viaja con frecuencia a la Ciudad en su macho para mandados y compras. El 14 de Julio de 1573 emprenderá su último viaje; ya no regresará a destino. *Torní tremetre en Gabriel Mayrata, minyo de 14 ho 15 anys per sal y sabates per la donade y fil den palomar; donlí dotza sous per lo demut (dit) y per una ma de paper.*

En el viaje de vuelta, cuando llegó a la plana de la cafosa den escuder, alguien que acechaba sus pasos, cayó sobre él; con poco esfuerzo lo sujetaría. Se apoderó de la carga... y luego con brutalidad repugnante, quitóle la vida y echó el cadáver a un abismo, arrojando sobre él buena cantidad de hojarasca, para dificultar su hallazgo.

Alarmados los Colegiales por la demora del muchacho, dispusieron su búsqueda. Siete días anduvieron oteando valles y escudriñando desfiladeros, hasta que por fin pudieron hallar el cadáver en el fondo del abismo. Lo trasladaron a Selva y allí le dieron sepultura. Apenadísimos los Colegiales, aun tuvieron palabras de perdón por el asesino. (*Nostre Senyor Deu los ho perdó*) Pero copiemos a la letra, para piadosa memoria, la nota mortuoria:

«Fas memoria com a 15 de dit (Jul. 1573) venint de Ciutat dit minyo, essent a le plane de la cafosa den scuder li isqueren no sabem qui y prenguerenli dos barceles de sal, une catiffe, y un ruquet del prior, une ma de paper, dos castanyes de vi blanch de m^o miquell betnazer y un pener de fruyte y une forqueta xica de stany y apres de auer lo robat lo mataren y lansarenlo ha un avench, cubert de fulaca y nol trobarem fins lo sete dia. Nre. Senyor Deu los ho perdo. fonch soterrat en Selua.

Otro asesinato hemos de mencionar, cometido el 15 de Julio de 1632, junto a la font del olbi. Dos mujeres, una de sesenta años, de Palma y otra más joven, de treinta, por nombre Angelina Martorella, de Inca, subían a Lluc en cumplimiento de un voto o promesa. Al llegar a dicha fuente, salieron dos mozos y dieron muerte a Angelina, cosióndola a puñaladas. (*la qual mataran los dits jovens ab tretza punyaladas*).

Funesta había de ser esta fuente del olbi, pues en 1710, cayó muerto, poco antes de llegar a la misma, el Sr. Antonio Serra de Gayeta, cuando venía a visitar a la Virgen de Lluc con el Dr. Serra su sobrino, y otro Sr. Serra, pariente. Su hermano el Sr. Pedro Serra de Gayeta pagó una libra por el valor de las tablas del ataúd en que se llevaron el cadáver.

(Continuará)

RAFAEL JUAN Y MESTRE, M. SS. CC.

LA BÍBLIA EXPLICADA AL POBLE

ENSENYAMENTS DEL CAPÍTOL PRIMER DEL GÈNESI

No creim que cap persona culta s'hagi estranyat en sentir dir que lo de que el món «fou creat en sis dies» no pertanyia a la història de la creació, sinó més bé a «la manera d'ensenyar-la».

Cal fer notar que aquesta manera d'interpretar està en perfecta concòrdia amb l'advertiment de Pius XII en l'Enciclica *Humani generis* de 1950 quan diu que «els onze primers capítols del Gènesi pertanyen en un cert sentit vertader a la història i per això ens trameten «amb un llenguatge senzill i figurat, propi d'un poble poc instruït», les veritats primordials en què se basa la nostra eterna salvació».

Doncs bé, la primera d'aquestes veritats fonamentals és: «que totes les coses foren creades per un sol Déu». Mai no podem oblidar que si bé és ver que Déu parla pels seus profetes, «parla però a la manera humana», això és, emprant les idees i «maneres de pensar pròpies dels homes de l'època en què escriuen».

I ja està clar que al temps que s'escriuí el Gènesi, ningú, ni fins els més savis, no sabien res de geologia o astronomia. Per això el mateix Moisès, amb tot i haver estat instruït en la saviesa dels egipcis, quan volgué comunicar als homes les grans veritats de la revelació primitiva, forçosament hagué de fer-ho servint-se de les idees i maneres de pensar i expressar-se que en el seu temps empraven els escriptors. El seu ofici era el de donar testimoni «de la veritat teològica», no el de donar lliçons de geologia o astronomia.

Aquestes dues ciències ni queden compromeses per les paraules de Moisès ni mai els científics no han de voler comprovar les seves conclusions amb el testimoni de la Bíblia, puix que aquesta més aviat ignora, que prescindeix, de les ciències humanes.

ELS LLIBRES SANTS

Feta així la distinció entre la doctrina teològica i «el motle que la conté i la serveix», hem de confessar que la primera plana del Gènesi està tota ella farcida de doctrina la més pura.

Això sobretot ho notaria aquell qui abans de llegir la narració bíblica de què parlam pogués passar la vista damunt els documents de l'antiguitat pagana que al temps de Moisès corrien entre els lletraferits. Quins desbarats, Déu meu, quines puerilitats, quines grosseries! Com és ara: déus que neixen de les aigües, déus que es persegueixen com a guerrers, déus que es tiren fletxes, déus que es maten i amb la pell dels déus morts en fabriquen els cels i els astres que els adornen! Així es creà el món!

I pensar encara que aquestes guerres divines no es feien ni tan sols amb la intenció de crear el món sinó més tost per llevar d'enmig els fills dels mateixos déus que amb el seu renou no deixaven dormir els seus pares Absu i Tiamat, segons llegim en el poema babilònic *Enuma Elisch!*

Quina diferència quan obrim la Sagrada Escriptura i hi llegim la creació del món!

Quina serietat! Quina majestat! Quin ambient més sant i elevat! Com se veu que tot allò no és fruit d'una imaginació exaltada sinó que és l'or fi de la paraula de Déu, segons allò del salmista:

*Les paraules del Senyor són més apreciades
que l'or més fi;
Són més dolces que la mel i la seva bresca.*

* * *

En el principi del temps creà Déu el cel i la terra. Quina majestat! Res de lluites ni baralles. Déu tot sol, sense res, amb un sol acte de la seva voluntat treu del no-res totes les coses, les grans i les petites.

Mai per mai no es fa menció en la Bíblia de la matèria de la qual es va crear el món. El salmista diu expressament:

*Per la paraula del Senyor foren creades
totes les coses. (Salm 32,6).*

Quan tota l'antiguitat pagana diu que el caos és etern, Moisès diu ben clarament que fou creat en el principi de totes les coses, tot demostrant-nos que si els autors sagrats qualche vegada poden copiar documents, sempre saben distingir bé el que és fals del que és vertader, puix que estan assistits de la llum divina de la inspiració.

Assentada aquesta gran veritat, l'autor sagrat va detallant més, i a un poble que havia vist adorar el sol, la lluna i tants d'altres sers visibles li

diu ben clarament que tots aquests sers no són déus, sinó criatures de Déu posades per servir l'home.

L'home és el rei de la creació visible. És el ser més perfecte i ha estat directament creat per Déu que li ha donat el cos i l'ànima espiritual fent-lo així a imatge i semblança seva.

El fi de l'home en aquest món és el de dominar i presidir totes les coses, usant d'elles d'una manera raonable, no fent-se'n mai el seu esclau. Totes les coses creades, per tant, són per al profit de l'home.

Déu mateix és el qui ha instituit el matrimoni monogàmic, o d'un amb una, puix que Ell és el qui directament creà l'home i la dona amb la intenció nobilíssima que propagassin en el temps i en l'espai el llinatge humà, no perquè abusassin d'aquest gran do de la vida com ho feien els pobles pagans amb els seus cultes llicenciosos amb què Israel tantes voltes va ensopegar.

Amb una paraula fa notar molt bé Moisès que de la mà de Déu no en varen sortir sinó coses bones: «Veí Déu que era bo», repeteix cada vegada que surt un ser nou.

És clar, d'una font de bondat, ¿què ha de sortir sinó un riu de coses bones?

Si al món hi ha tant de mal, Déu no en té la culpa. Serà un altre que la tindrà. Es el que s'explica en el capítol tercer del Gènesi.

Però ara és ja hora de posar punt, fent notar que de totes aquestes veritats fins ací esmentades tots els pobles veïns, del temps de Moisès, no en sabien res. Sense una revelació primitiva ¿com explicaríem que Moisès les sabés? ¿Per què la Bíblia no canta pel mateix to que canten tots els altres pobles del seu temps? ¿Com és que ensenya tan altament veritats tan importants?

Oh! i com és ver allò que de la Sagrada Escripura escriví un dia Sant Pau al seu deixeble Timoteu tot exhortant-lo a la lectura d'aquests llibres sants: «Tota la santa Escripura, per ser divinament inspirada, és també útil per ensenyar la verdadera doctrina, per combatre els errors, corregir els vicis i fer avançar en la vida moral» (2 Tim. 3,16).

MIQUEL OLLERS, M. SS. CC.

REVISTA A LES SALES D'EXPOSICIÓ

J. NOË I GRUP PUGET: Cercle de Belles Arts.

El Dr. Noë és un distingit metge holandès que vingué a l'Illa a recobrar-se i reposar de les penalitats sofertes a camps de concentració. De jove, va cultivar el dibuix i la pintura, però ben prest els estudis de medicina el corprengueren fins a l'extrem d'oblidar la primera vocació. Més tard la passió per l'art va rebrollar de bell nou, i amb noves forces i il·lusions tornà a la pintura. La primera exposició fou a La Haya amb un èxit complet. Els elogis foren generals, tant de part dels crítics —encara que pretenen de severos a Holanda— com del públic, que reconegueren el Dr. Noë com un artista preocupat per plasmar —a més de les beutats naturals— l'aspecte i la significació espiritual, fruit de la seva profunditat imaginativa. L'exposició que ens ha presentat al Cercle, és una mostra il·lustrativa dels seus variats estils i tècnica.

*Una de les belles
i suggestives teles
de J. Noë.*

El diari «The London Times» referint-se al Dr. Noë, escrigué «Un surrealista genuí amb inclinació expressionista. Un ver-tader mag dels colors».

El Dr. Hetcher Shaw, president del Reial Col·legi d'Obstetrícia, ha dit: «Sols un talent ferm és capaç d'exposar el seu sentiment amb tanta força. El seu treball és valent, viril, copsant al moment l'atenció de l'observador».

Coincidim amb els crítics. «L'extraordinari talent d'aquest metge és sensacional».

Grup Puget: Pintors d'Eivissa

Vet ací quatre excel·lents pintors eivissencs —ens diu Marià Villangómez com a presentació en el catàleg de l'exposició— que no obliden l'obra i significança de llur predecessor Puget. A l'hora d'aplegar-se en grup, malgrat la projecció de cadascun vers les formes noves, no han menyspreat les rels, ans bé, han enaltit amb llur respecte vers els vells artistes la pintura eivissenca. Encara que sàpiguen que Puget pertany a l'altra època i ells són de la nova, saben també de l'art que roman sempre igual, ja sia sota distints aspectes o variades preocupacions. El nom que escolleixen com escut i sota el qual emparen lo seu és, per a Marí Ribas, Ferrer Guasch, Antoni Pomar i Vicenç Calbet, llur pintura, llur terra

Després de nombroses exposicions individuals o col·lectives a Espanya i a l'estranger, aquests quatre representans de la més selecta pintura eivissenca es presenten per primera vegada a Palma. Ens deixen una imatge de la terra menys pintoresca que la de l'inoblidable Puget, encara que més íntima i poètica, encobrint el sentiment per deixar la realitat amb una intuïció eficaç.

COL·LECTIVA: Galeries Quint.

L'exposició col·lectiva de les Galeries Quint ens ofereix una destacada mostra d'art modernista. Trobam des del grup davanter de l'abstractisme fins un cert academisme intemporal que troba noves inquietuds sense adscriure's a formes tradicionals ja superades. Cal destacar dues magnífiques obres de Vesburg —el gran postimpressionista belga, ja mort— i l'internacional solleric Juli Ramis, així com Antoni Calvo Carrión, Covas i Xam.

Olivera mallorquina vista pel Dr. Noë.

ENTORN DE L'OPUS DE MOSSÈN COSTA I LLOBERA

BÉ que tinguem unes *Obres completes* bastant acurades de Costa i Llobera, l'edició definitiva encara està per fer. Caldria preparar d'una vegada una edició crítica, tenint en compte no solament les versions publicades als diferents volums de Costa, ans també les espargides a revistes de Mallorca i del Principat, prou nombroses. A més d'això, caldrà intentar un darrer escorcoll per a reunir el major nombre possible d'obres inèdites o desconegudes. Provaré de donar algunes petites notícies per a contribuir a aquesta tasca, ingrata i sovint inútil.

Mossèn Bartomeu Torres i Cost, fervent devot de la memòria del gran poeta pollencí, reconeix, en la *Nota bibliogràfica* que clou la seva edició de Costa (en col·laboració amb d'altres erudits), que hi ha una sèrie de treballs en vers i en prosa que no ha aconseguit de reunir, «malgrat posar-hi tota la diligència que pertocava», i que «hauran d'anar, si mai sortien, en una altra edició». No he estat sortat en la identificació dels poemes al·ludits (pens si el *Càntic per als Congregants* podria ésser la poesia a què farà referència una mica més avall, però se'm fa difícil d'acceptar-ho en vista de la datació que hom li dóna);¹ en canvi, he reeixit a identificar bon nombre de les biografies (biografies diu, per errada mecànica evident, mossèn Torres) i un dels articles necrològics, tot ben important des del moment que es tracta de documents de tipus de crítica literària, no abundosos en la producció de Costa.

¹ No és gaire difícil, però, trobar poesies inèdites o desconegudes. Fa poc temps en recordava algunes Miquel Gayà, en el llibre que citam a la nota següent, i recentment el P. Josep Capó n'ha publicat una dins els quaderns literaris «Ponent» de la Ciutat de Mallorca. Dins l'antologia *Poncelles. Aplech de petites poesies* ([Mallorca 1880]), núm. XX, hi ha un poema titolat *A un pobre*, que comença: «Germanet, per què així el front...», que no he sabut trobar a les *Obres Completes* de la Biblioteca Perenne.

L'article sobre Verdaguer per a «Montserrat» (1902), esmentat per Torres Gost (p. 1.172), deu ésser *Jacinto Verdaguer*, publicat a la «Rev. Ibero-Americana de Ciencias Eclesiásticas», IV (1902), 113-120 (citat per P. Sampol, «Bol. Soc. Arq. Lul.», X (1903-04), 158); encara no l'he llegit, però supòs que serà interessant ferm. Quant a les crítiques de llibres hem de tenir en compte que Mn. Costa féu recensions bibliogràfiques dels llibres de caràcter no filològic rebuts per mossèn Alcover per al seu *Bolletí* (veg. sobre això i sobre altres aspectes de la vida de Costa i Llobera l'article necrològic que li dedicà Alcover en l'esmentat «Bolletí del Dicc. de la Llengua Cat.», XII (1921-22), 355-365). Les recensions, totes publicades al volum setè del *Bolletí*, són, si no m'he descomptat, cinquanta-tres: vuit de poesia catalana (*Les Monjoies* de J. Carner, *Flors de tardor* del mallorquí Antoni Gelabert i Cano, *Poesies* d'Àngel Ruiz i Pablo, *Evocacions* de l'olotí Josep M. Garganta, *Somnis* de G. de Liost, *La Mare Terra*, poesies rosselloneses de Pau Berga, *Antologia de poetes catalans d'avui* (L'Avenç 1913), i *Poemes* de J. Pérez-Jorba); sis de narració i novel·la catalanes (*De lluny i de prop* de Lluís Via, *Valldemossines* de Coloma Rosselló, *Vida triomfant* de Miquel Roger, *Les hores d'amor serenes* de Pere Corominas, *Somnis d'estiu ran de mar* de l'Arxiduc Lluís Salvador, i *Aigo-forts* de Gabriel Maura); una de teatre català (*La filla del Segador* del pollencí Ramon Picó i Campamar); dues d'obres escrites en occità (*Sant Roc de Mount-Pelié* i *L'Acioun Felibrencia*); nou obres estrangeres traduïdes al català (entre les quals podem assenyalar: *Pensaments* de Leopardi; *Viatge sentimental* de Sterne; *Atlàntiques*, traduccions de poesia portuguesa per Ribera i Rovira; *Fables* de La Fontaine, traduïdes per Paul Bergue, etc); vuit d'obres de caràcter religiós (entre les quals *El Sant Evangeli de N. S. Jesucrist i els Fets dels Apòstols*, traduïts per Marià Serra i Esturí); finalment, denou de caràcter divers (investigació literària i històrica, pedagogia, meteorologia, etc.), entre les quals hem de remarcar les d'*El Catalanisme*, conferència de Ramon Rucabado, i de *Per a valencians*, anònima. No cal que em detingui a parlar del valor d'aquestes crítiques, en especial de les referents a literatura pura; hi veiem moltes opinions estètiques de Costa i prenim contacte amb la seva postura religiosa i lingüística.

Un altre aspecte de l'obra costalloberiana que necessita atenció és el de l'Epistolari. El P. Casanovas, Joan Rosselló de Son Forteza, Francesc de B. Moll i, més recentment, Miquel Gayà,² se n'han preocupat, però tots ells reconeixen que és molt difícil d'arribar a la coneixença de totes les cartes trameses i rebudes per Costa. Donaré ací notícia de tres de desconegudes, amorosament estoja-

² És d'esperar que Moll en acabarà de donar l'epistolari Costa-Alcover, interromput per la guerra civil darrera. L'edició de Gayà a què faig referència és la *Contribució a l'epistolari de Miquel Costa i Llobera*, Anotació de Miquel Gayà (Barcelona 1956); vegeu-ne la recensió de Miquel Dolç, «Estudis Romànics», VI (1955-56), 271-274.

des a l'arxiu familiar, totes tres dirigides al meu oncle Melcior Massot, Prev. (a. c. s.) La primera d'elles —escrita, com les altres, en castellà— està datada a Pollença, el 9 abril 1893, i agraeix el nomenament de Congregant Honorari de la Congregació de la Immaculada i de Sant Lluís, de Palma, i dóna compte de la tramesa d'una poesia de la qual no tenc altra notícia (recordau el que deia més amunt); diu així:

Muy Sr. mío y de todo mi aprecio: Agradezco vivamente á Vd. y á esa Congregación de la Inmaculada y de S. Luis la honra que me han dispensado al nombrarme Congregante (sic) Honorario de Mérito. No le tengo ciertamente para tal distinción. Lo único que para ella puedo alegar es mi afecto á la Congregación Mariano-Angélica, de la cual años atrás fui presidente en Pollensa y luégo asiduo concurrente en Roma á las reuniones semanales de la Primo Primaria.

Accediendo gustoso á la indicación que Vd. me hace incluyo una poesía que dedico á esa Congregación. Valiéndome de algunas estrofas inéditas y añadiendo algunas otras, he arreglado esa composición expresamente para Vds.

Sírvase Vd. saludar en mi nombre á ese P. Director y aceptar el amistoso afecto con que le saluda s. s.

Miguel Costa Pbro.

La segona lletra, datada també a Pollença, el 27 novembre 1899, agraeix «la atención que se me ha dispensado al ofrecerme por conducto de Vd. el sermón de la noche en esa fiesta de las Hijas de María. Hubiera yo tenido un gusto especial en aceptar el encargo, si no me fuese casi imposible. Otro año espero poder aceptar dicho sermón, ya que en este no me es dado». La tercera, del 9 abril 1900, és una sentida carta de condol per la mort del pare del corresponent, el meu besavi Guillem Massot i Beltran; és curta, i en transcripció només un paràgraf: «Bien puede servir á Vds. de consuelo en tan angustiosa pérdida el recuerdo de las cristianas virtudes con que el difunto realzó sus talentos, y la fundada esperanza de que á los lauros del artista habrán sucedido los de la única gloria verdadera en el seno de la eternidad».

Tant de bo que aquestes ràpides notes puguin servir per a completar una pròxima edició de les *Obres* de Costa i Llobera, feta amb el màxim de cura i d'escrupolositat possibles.

JOSEP MASSOT I MUNTANER

LLIBRES MALLORQUINS

EL MICROCOSMOS LUL·LIÀ, per R. D. F. Pring-Mill. (Palma de Mallorca, Ed. Moll 1961; Bibl. Raixa, vol. 55).

Ramon Llull és difícil de comprendre. Per què? Perquè ens separen d'ell set centúries, que si en el pla estrictament cronològic suposen un lapse de temps ben considerable, en el pla de les idees suposen un buit, un espai infranquejable sense ajuda. Aquesta ajuda ens ha de venir dels especialistes, dels qui a força d'estudis i de cremar-se les celles han arribat a copsar el cosmos ideològic d'aquella edat mitjana i estan així en condicions d'il·lustrar-nos i fer-nos veure amb claredat els principis i axiomes a tenir presents abans de judicar amb justesa sobre una qüestió de llavors.

Tot això, que per obvi pareix gairebé inútil —però que no ho és tant—, és el que ens ensenya el Professor de la Universitat d'Oxford, Robert Pring-Mill, Magister de la «*Maioricensis Schola Lullistica*», amb el seu treball publicat a la «Biblioteca Raixa» amb el títol de *El Microcosmos lul·lià*. Direm de passada que està escrit en un mallorquí senzill i elegant, més d'admirar tractant-se d'un escriptor estranger de nacionalitat, però no —deim nosaltres— de cor.

Compara l'obra d'un autor del passat a un iceberg, que té «un dècim a la vista i els altres nou sota l'aigua de l'oblit; i tal com passa amb l'iceberg, el dècim que es troba a la vista només es veu perquè hi ha els altres nou que el sostenen. La vista d'allò que es veu, *presuposa* l'existència d'allò que no veiem».

La darrera frase compendia tota la intenció del llibre: explicar breument (172 pàgines en octau) els contextos a tenir presents en encarar-se amb l'opus lul·lià. El biogràfic (d'una influència capital en Llull), el geopolític i l'ideològic. El Dr. Pring-Mill tracta solament del darrer, considerant que pels primers

l'estudiós disposa ja d'obres plenament aconseguides.

Fonamenta tota la seva exposició dels «llocs comuns» d'allavors sobre el marc de les tres religions monoteistes basades en escriptures que tenien l'autoritat de revelació per als seus feels: la cristiana, la jueva i la islàmica, seguint així el pensament dels germans Carreres i Artau, que amb la seva *Historia de la filosofia espanyola cristiana de los siglos XIII al XV* aconseguiren un treball gairebé definitiu, del qual diu molt bé i amb franquesa Pring-Mill que «constitueix la presuposició principal tant del meu com de tot el que s'està fent en el camp d'estudis lul·lians avui en dia».

La segona part del llibret està dedicada al que anomena visió medieval: escala de les criatures, teoria dels quatre elements, esferes celestials, estructuració numèrica del cosmos, numerologia a l'edat mitjana. Després entrem a la tercera part, que tracta de la visió lul·liana de tot aquell món ric d'idees i de teories, d'aquell cosmos intel·lectual que girant damunt l'eix de la *ratio* —amb oblit de tota activitat empírica— estava abocat no diré al fracàs, però sí a una revisió completa (pensem en el nou Organon del Canciller de Verulam), que l'arraconà a lo més amunt del porxo de les coses velles.

La conclusió personal que hem tret del darrer llibre del Dr. Pring-Mill és que el Beat Ramon fou gran, sí, però en el pla sobrenatural, en el camí de la santedat que començà vers els trenta anys de la seva edat, ara en fa set-cents. Queda ressaltat, indirectament, un Ramon Llull capaç d'aixecar-se d'aquell pèlag de defalliments a un altre d'amor i de martiri. Per ací trobarem el que el va fer gran i immortal. La ciència envelleix, però la santedat perdura i el temps —encara que sien set segles— no fa sinó augmentar la seva exemplaritat i la seva auriola.

G. C.

VIDA CULTURAL

● *Els devots de la memòria de Costa i Llobera han commemorat el XL aniversari de la seva mort, amb un aplec a l'oratori de Cala Murta, a Formentor, el 14 d'octubre passat. Hi va haver Missa solemne amb homília predicada per mossèn Joan Soler, i lectura de poesies davant el monument del poeta.*

● *També a Campanet els «Amics de Llorenç Riber» han commemorat el IV aniversari del seu traspàs. A la parròquia es va cantar una Missa solemne, amb sermó de mossèn Bartomeu Guasp; i foren oferides corones de flors davant el seu monument, amb parlaments al·lusius i lectura de les seves més destacades composicions líriques.*

● *Les «Publicacions dels Cursos de Llengua i Literatura Valenciana de Lo Rat Penat» han editat el fullet Mossèn Alcover i el País Valencià, conferència de Francesc de B. Moll pronunciada a València el 18 de juny de l'any passat.*

● *La «Biblioteca Raixa» ha publicat la tragicomèdia de Baltasar Porcel, La simbomba fosca, que fou llorejada amb el Premi extraordinari «Joan Santamaria 1961».*

● *La publicació mallorquina «Ponent» ha celebrat el seu XXV número amb un fascicle extraordinari que conté el text de la conferència de Miquel Dolç pronunciada a Santa Maria del Camí el 28 d'agost de l'any passat, sobre el tema La poesia de Llorenç Riber i la Geografia de Mallorca; un estudi de Miquel Gayà sobre El sentiment amorós en la poesia de Miquel Fortesa; la narració Ses tres oliveres de Llorenç Vidal; i una ben nodrida col·laboració poètica a càrrec de Guillem Colom, Fèlix Cucurull, Llorenç Moyà Gilabert, Miquel Fortesa, Marià Villangómez Llobet, Josep Maria Llompарт i Toni Seguí Bennàssar. Hi figuren també traduccions inèdites de Boris Pasternak, Rolando A. Vega Jordán i Robert Graves, a*

càrrec de N. Q., Mateu Vidal i Josep M. Palau i Camps respectivament; i l'acostumada secció De Mallorca i de fora Mallorca.

● *Hem llegit el tercer número de «Betzata» la revista juvenil que imprimeixen amb multico-pista els Germans Escolars del Seminari Major dels Missioners dels SS. Cors a Lluc, amb col·laboracions —algunes molt prometedores— de D. Socies, J. Alegria, G. Celià, J. Amengual, R. Janner, F. Otazu, i G. del Val.*

● *La toponímia de Mallorca de J. Mascaró Pasarius (Separata del Boletín de la Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Palma de Mallorca, Núm. 629) és un treball magistral sobre la matèria, la lectura del qual recomanem vivissimament.*

● *Blai Bonet ha donat, el 26 d'octubre darrer, una lectura de poemes al Círcol Mallorquí, de Palma, sobre el seu nou llibre inèdit Oh Calvari, Calvari! Obrí l'acte el Secretari General del Círcol senyor Josep Ensenyat, i féu la presentació del poeta, el crític senyor Josep M. Llompарт de la Penya.*

● *A penes posat en circulació el nou llibre de Llorenç Vidal, Insania Terrae, ha despertat tot un seguit d'admiracions i de comentaris que ens complaem a remarcar. El «Diari de Mallorca» en el seu número de 25 d'octubre darrer i a la pàgina d'Arts i Lletres, li ha dedicats dos articles deguts a les plomes de Josep M. Llompарт i d'Octavi Saltor: tots dos articles summament elogiosos. Les reserves que un i altre puguin oposar-li, acreixen, ben mirat, el rosari de lloances al jove poeta que en el seu alè de vident i profeta de la Terra anuncia un esplet de promences per al futur. La revista LLUC pensa dedicar-li també, en un dels pròxims números, el seu comentari crític.*

INFORMACIÓ DEL SANTUARI

(del 15 de setembre al 15 d'octubre)

Visitants Il·lustres

El 4 d'octubre ha visitat aquest Santuari l'Excm. i Rvdm. senyor Federico Pérez Silva, Bisbe de Trujillo (Perú), el qual, de pas cap a Roma per assistir al Concili, s'ha aturat a Mallorca, la diòcesi que tant ajuda a la seva amb els sacerdots que li són enviats a través de l'Institut Apostòlic «Juníper Serra». Ha volgut pujar les muntanyes del Casal de la Reina de les nostres Illes, i s'ha agenollat a pregar davant la Imatge Morena.

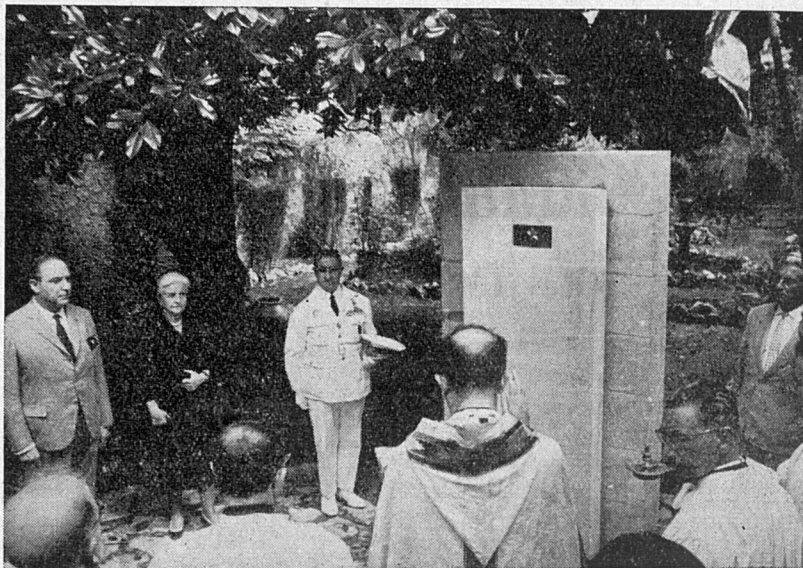
També hem rebut la visita de l'il·lustre professor de la Universitat anglesa de Cambridge, senyor F. J. Norton, que ha vingut a Mallorca expressament per a estudiar un incunable del nostre Museu de Lluc: un Breviari Jeronimià imprès a Saragossa l'any 1512.

Pelegrinació Castrense

Entre tantes proves d'amor que la Moreneta va rebent enguany de tots els seus vassalls

mallorquins, no hi podia mancar l'enfermorida i entusiasta manifestació d'esperit castrense de tots els que, agrupats sota la Germandat d'Alferes Provisionals, han

volgut celebrar també, al mateix temps, el XXV aniversari de la fundació de l'Acadèmia Militar establerta a Lluc l'any 1937.

L'acte va tenir lloc el diumenge 16 de setembre, presidit pel Capità General, pel Governador civil accidental, pel President de la Diputació, l'Almirall, el General d'Aviació, un representant del senyor Bisbe, el Batle de Palma, etc. La nombrosa pelegrinació —de la qual formaven part també les famílies respectives— fou rebuda pel Pare Prior i l'Escollania al Portal Nou. Tot seguit entraren en processó a la Basílica, on va tenir lloc el Sant Sacrifici que celebrà el Rvd. don Joan Julià, Consiliari de la Germanadat. Acabada la missa, es va beneir un banderó de l'esmentada Germanadat.

A continuació, el Capità General —que duia la representació del Ministre de l'Exèrcit— va procedir a descobrir un petit monument commemoratiu d'aquest

XXV aniversari, senzill i sobri, sota el brancatge d'una altíssima magnòlia en un dels jardins de l'hostalatge, com a ofrena i obsequi de tots els qui componen la Germanadat.

Després, a la plaça del Bisbe Campins, foren imposades unes medalles als familiars dels alferes que moriren a la guerra, i el mateix Capità General va cloure l'acte —sever i auster— amb unes breus paraules al·lusives.

Ofrenes

Les filles de donya Magdalena Mayol, Vda. de Rullàn, morta fa poc a Sóller, han regalat a la Mare de Déu de Lluc un bell rosari d'argent, complint així la darrera voluntat de la seva mare, confraressa i devota sempre de la Moreneta.

El poeta mallorquí, Premi Ciutat de Palma, senyor Llorenç Moyà i Gilabert —que ha estat uns dies hoste del Santuari—, ha obsequiat el nostre Museu amb

els manuscrits originals autògrafs de les seves obres *Fàlaris*, *Retorn d'Ulisses* i *El fogó dels jueus*. També hem rebut d'ell, per a la Biblioteca del Santuari, algunes de les seves publicacions darreres.

Lluc dia per dia

Setembre dia 26. Els sacerdots mossèn Francesc Batle, mossèn Pere Rubert, mossèn Joan Crespí i mossèn Felip Alzina, s'han donada cita a Lluc per tal de celebrar dignament, als peus de la Moreneta, el XXV aniversari de llur ordenació sacerdotal. En tal emotiva avinentesa, han promès tots plegats de tornar-hi amb motiu de les Noces d'or, si és la voluntat de Déu que hi arribin.

També vénen avui mateix a passar uns dies d'esplai a Lluc, mossèn Joan Coli, rector de Calvià, amb una colla d'escolans i cantadors.

Dia 29. Diada onomàstica del nostre Prior P. Miquel Ollers. Tota la Casa se

LLUC PER MALLORCA...

vesteix de festa per homenatjar-lo. Al Cambril, amb assistència de tota la Comunitat i l'Escolania, ha tingut lloc una Missa dialogada. A les moltes felicitacions rebudes, la revista LLUC uneix la seva més cordial.

Dia 30. Pugen a Lluc les pelegrinacions de les parròquies de Sant Sebastià (Palma), La Vileta i Son Carrió, presidides pels seus respectius Rectors.

Octubre dia 1. El Santuari de Lluc s'uneix al dolor de tota la nació amb motiu de les catastròfiques inundacions de Barcelona. En sufragi de totes les víctimes, el P. Prior ha oficiat un solemne Funeral amb assistència de nombrosos pelegrins.

Dia 10. A les onze de la nit i amb una nombrosa concurrència de feligresos d'Escorca, ha tingut lloc una solemne Vigília de pregàries pel Concili Ecumènic Vaticà II

Peregrinació de Son Carrió

LLUC PER MALLORCA...

que s'havia de inaugurar a Roma l'endemà. L'acte ha consistit en una paralitúrgia bíblica i ha acabat amb una Missa celebrada pel P. Prior.

Dia 14. Vénen a estar uns dies a Lluç un grup de membres de l'Apostolat Castrense, els quals dediquen els seus lleures a pregar davant la Moreneta per l'èxit del Concili.

Amb motiu de la Setmana de la Joventut que s'ha de celebrar a Sóller del del 15 al 21 d'octubre, predicada pel dominic P. Royo, vénen a la tarda d'avui els organitzadors de la dita Setmana a encomanar les seves activitats a la Reina dels Apòstols, mentre canten una Salve i encenen a la llàntia de la Moreneta la torxa flamant que ha de dur la llum de la Mare de Déu a la seva parròquia.

Pelegrins agraiïts

Setembre dia 16. Antònia Pons, de Campanet, vol agrair el feliç naixement del seu fill, duent-lo en braços, de genollons, des del Portal Nou fins al Cambril de la Verge dispensadora de tota mercè.

També, en acció de gràcies, Joan Marquès fa cantar un *Te Deum*.

Dia 17. Josep Genovard i Bergas, de Sineu, va néixer paralític d'un peu. Atribueix a la intercessió de la Mare de Déu de Lluç la seva curació d'aquesta terrible malaltia i, avui, que ja pot caminar normalment, puja a donar-li gràcies en el seu Santuari i deixa com ex-vot les sabates que duia quan començà a caminar.

Dia 23. Maria Genestar puja a donar gràcies a la Moreneta per la salut tornada.

També puja a donar gràcies Jordi Pirelló, el qual en una intervenció quirúrgica, els metges el donaren per mort:

Després d'unes hores summament enguinoses per a la família, s'aconseguí, amb l'ajuda d'uns massatges al cor, fer-lo tornar a la vida sensible. Ell atribueix aquesta gràcia a la protecció de la Mare de Déu de Lluç, i li fa cantar un *Te Deum*.

Dia 25. Margarida Amengual, de Binissalem, fa cantar una Salve per implorar la salut per a la seva mare que pateix de paràlisi cerebral.

Dia 30. Francisca Mas, de Son Carrió, fa cantar una Salve solemne per agrair favors rebuts.

Octubre dia 8. Joana Rotger i Joana Planas, d'Inca, vénen a peu a Lluç —la darrera, descalça—, en compliment d'una promesa feta a la Moreneta.

Dia 9. També Margarida Llull, de Selva, ve a peu per agrair favors rebuts de la mà maternal de Nostra Senyora.

Isabel Llabrés i Francisca Cirer, de Sencelles, fan igualment, a peu, el llarg camí de la seva vila fins a Lluç per tal de complir una promesa feta amb motiu d'una malaltia.

Antoni Buades puja a demanar la protecció de la Verge damunt els seus fills Bartomeu i Josep Lluís que s'embarquen cap a Amèrica per motius comercials.

Dia 13. Maria Reynés fa celebrar quatre Misses en acció de gràcies a la Verge.

Dia 14. Magdalena Bennàssar, d'Inca, puja a Lluç per agrair favors rebuts invocant la seva Reina i Senyora.

Matrimonis

Setembre dia 29. Miquel Rosselló Quetglas, de Maria de la Salut, amb Jerònia Reus, d'Inca.

Octubre dia 3. Joan Nadal Carbonell amb Antònia Llinàs Gelabert.

Dia 8. Josep Maria Cerdó Serra, de Palma, amb Natividad Sancho Sans, de Torrelavieja.

Nota meteorològica

Màxima: 27 graus dia 23 de setembre.

Mínima: 11 graus dia 7 d'octubre.

Pluja: 151 litres.

LLUC PER MALLORCA...

Confreres difunts

Joan Gayà i Barceló, a Vilafranca de Bonany. Devotíssim de la Mare de Déu de Lluc, va entregar dos fills seus al seu sant servei, com a Blauets de la seva Escolania, i avui, tots dos, Missioners del nostre Institut: els Pares Guillem i Francesc Gayà i Bauzà. Al cel el vegem.

ELS POBLES DE MALLORCA A LA MARE DE DEU DE LLUC

UNA TALLA DE LA MORENETA A L'ERMITA DE SANT HONORAT, D'ALGAIDA

L'esglesiola de Sant Honorat, al Puig de Randa, és com un niu d'ànimes contemplatives; la qual va merèixer en 1890 ésser bressol de la Congregació de Pares Missioners dels Ss. Cors. Fa dos anys, ha estat novament constituïda Casa Noviciat d'aquesta Congregació.

D'aleshores, sota la direcció del seu actual Superior i Mestre de Novicis P. Nicolau Marquès, uns vents de renovació hi han entrat per tot arreu, han arraconat tota la pols d'aquell lloc sant, i la vellúria i l'abandó que el temps hi havia amuntegat s'han dissipat per donar-nos un nou casal religiós que en la seva rústica pobretat conservi un aire acollidor i alegre.

Potser des del cel haurà sentit un bategar de joia inefable aquell noble ca-

valler d'Inca, Arnau Desbrull, que ja en el segle XIV hi va posar els fonaments.

Però el motiu d'aquesta crònica és donar compte d'un fet important realitzat a la mateixa ermita, relacionat amb el nostre Santuari de Lluc. Es tracta de l'erecció d'un petit trono d'amor a la Verge, en una nova talla que ha estat instal·lada al cim del retaule de l'altar major: del nou altar major que el 12 de setembre passat va ésser solemnement consagrat per la mà de Monsenyor Planas, Bisbe d'Eivissa.

Aquesta talla és obra de l'escultor senyor Francesc Salvà, que amb la seva mà experta i el seu cisell tan ple d'amor ens va acostumant a aquesta seva especialització en modelar talles de la Verge de Lluc. Aquest nou model, tan gentil, gra-

LLUC PER MALLORCA...

ciós i perfecte, podem dir que és la seva darrera obra, i per tant, un nou i darrer triomf aconseguit en un acostament sempre constant cap a la perfecció del seu art.

El 27 d'agost passat va tenir lloc la festa de la benedicció d'aquesta talla. Per a presidir-la, es desplaçà expressament del Monestir de Lluc el Prior P. Miquel Ollers. Hi pujaren les autoritats dels pobles de l'entorn i una multitud de devots de la rogalia. Hi pujaren, principalment, els generosos donants don Antoni Moll i la seva esposa, que actuaren de padrins en la cerimònia litúrgica. Hi assistiren, encara, un gran nombre de Germanes Missioneres dels Sagrats Cors, de Llucmajor, que tantes hores del dia i de la nit s'havien passat espolsant, netejant i donant brillantor a les dependències i mobles de la renovellada ermita fins fa dos anys abandonada i malmesa.

La campana de l'esglesiola aquell dia no hi cabia de goig cridant la gent tota joiosa. Els Novicis tragueren el bo i millor de llurs veus encara indefinides i en formació. Celebrà l'ofici solemne el ja esmentat P. Prior de la Basílica del Reial Monestir de Lluc, assistit pels Rvds. Sr. Joan Thomàs i P. Josep F. Núñez, M. SS. CC. El celebrant va teixir un delicat sermó de circumstàncies; i després dels actes religiosos, a la porteria de l'ermita es va servir un refresc amb pastes del senyor Moll i vins del senyor Julià Montserrat, de Llucmajor, un i altre bons amics de la casa.

Des del 27 d'agost passat, ressona ara, amb vibracions inèdites, per la contrada del Puig de Randa —mariana per excel·lència, amb els seus dos santuaris de Cura i de Gràcia—, el díptic de Costa i Llobera: «Verge de Lluc coronada / damunt Mallorca reinau!»

DONATIVOS PARA EL NUEVO TRONO

	<i>Ptas.</i>		<i>Ptas.</i>
Una devota de Palma	15'00	PARROQUIA DE LA VILETA	2.015'50
X. X.	100'00	D. Antonio Buades Ferrer	15.000'00
D. ^a Francisca Verd Palou	1.000'00	Una devota residente en Filipinas	1.000'00
Unas devotas (Sóller)	150'00	Familia Ollers	500'00
D. Gaspar Nicolau	100'00	X. X.	100'00
Sacerdote de Ibiza	100'00	D. Lorenzo Sastre	200'00
D. Antonio Picó	500'00	A. Q.	50'00
X. X. (Calviá)	50'00	A. Q.	100'00
D. Jaime Capó Villalonga	200'00	Anónimo	25'00
Rdo. D. Juan Bta. Bisellach	1.000'00	Apostolado Castrense	100'00
Casa Ribas	300'00	D. ^a Margarita Roca, Vda. Riutort	100'00
X. X.	500'00	D. ^a Francisca Oliver	50'00
X. X.	25'00	D. Francisco Colom (Sóller)	100'00
D. Antonio Cortés (1. ^{er} donativo)	225'00	D. Rafael Forteza	100'00
X. X. (Palma)	225'00	B. S.	400'00
D. B. Amengual	100'00	D. ^a Margarita Roca entrega además una medalla de oro, con su cadena.	
D. Pedro Morlá	500'00	Han costeadó sendas lámparas de 7.000 pesetas:	
G. P. R. M.	1.000'00	Una señora de Palma y la PARROQUIA DE SOLLER.	
PARROQUIA DE SON CARRIO	500'00		
D. Antonio Lliteras	500'00		

ASSOCIACIÓ D'ANTICS BLAUETS

NOTES DE LA JUNTA DIRECTIVA

* Acaba d'ésser publicat el núm. 54 del Bolletí dels Antics Blauets que correspon al passat mes d'octubre. En el seu article editorial fa referència als aspectes vius de l'Associació i perfila en un breu esbós allò que haurà de constituir les Noces d'argent dels Antics Blauets a celebrar en la pròxima XXV Assemblea de l'any que ve. Després d'una relació —la segona, ja— de donatius aportats pels nostres associats per costejar les estàtues de bronze que representen quatre Blauets davant la Moreneta, d'una ressenya dels actes celebrats amb motiu de la XXIV Assemblea a Lluc el 2 de setembre darrer, el text del sermó que hi pronuncià el P. Marc Vallori, C. O., la Memòria i el Balanç, i les acostumades seccions bibliogràfiques i noticiaris de l'Associació.

* El nostre associat Guillem Morey Mora ha publicat, en una separata de la revista «Estudios Lulianos» (tom VI, fasc. 1-2), el seu treball *Puntos de relación entre la «Historia del Ingenioso Hidalgo D. Quijote de la Mancha» y el «Libre de Orde de Cavalleria» de Ramon Llull*. Felicitem cordialment el nostre bon company i amic Antic Blauet senyor Morey.

* A l'església dels Sagrats Cors, de Palma, es va celebrar el diumenge dia 7 d'octubre passat una bella festa a la Mare de Déu de Lluc precedida d'un novenari amb sermons a càrrec del M. I. canonge Dr. Andreu Caimari, membre adherit de la nostra Associació. A la missa solemne del dia de la festa, que celebrà el Rvdm. P. Gaspar Munar, Superior General de la Congregació, hi assistiren en corporació un bon nombre d'Antics Blauets amb la insígnia posada, ocupant els primers bancs del temple.

* I encara al diumenge següent, 14 d'octubre, una altra festa a la Mare de Déu de Lluc va tenir lloc a la parròquia del Pont d'Inca, amb Missa solemne que celebrà el rector de dita parròquia Mossèn Rafael Juan i Mas, President de la nostra Associació. També hi assistí un grup d'associats nostres amb la insígnia posada. Predicà les alabances de la Reina de Mallorca el M. Rvd. P. Josep Verd, Vicari General de la Congregació dels SS. Cors.

Una de les quatre estàtues en bronze del nou Cambril de Lluc, que l'Associació d'Antics Blauets es proposa costejar.

LLUC PER MALLORCA..

* La Junta Directiva ha celebrat la seva reunió mensual el diumenge dia 21 passat, tractant assumptes relacionats amb la pròxima XXV Assemblea, a la qual es vol donar un relleu extraordinari.

* Publicam a continuació la segona llista de donatius dels Antics Blauets per a costejar unes escultures de bronzo representant quatre Nins Blauets, destinades al nou Cambril de Lluc.

PUJA LA PRIMERA RELACIÓ ANTERIOR	Pts.
Josep Coll Mir (Lloseta)	50
Rafael Verdera Salom (Campos)	100
Bartomeu Melià Mestre (Campos)	25
Gabriel Mesquida Garcias (Campos)	25
Gabriel Mas Burguera (Campos)	25
Llorenç Mas Burguera (Campos)	25
Bartomeu Bauzà (Vilafranca)	40
Salvador Bauzà Bauzà (Vilafranca)	40
Gabriel Mas Mas (Maria de la Salut)	50
Rafael Juan Mas, Pvre. (Pont d'Inca)	500
Josep Estelrich Costa, Pvre. (Palma)	250
Jaume Ribas (Adherit, Pont d'Inca)	25
Joan Capó Pons (Pont d'Inca)	25
Bartomeu Bauzà Barceló (Vilafranca)	100
Antoni Perelló Perelló (Llubí)	500
Martí Ribas Riutort (Madrid)	100
Josep Iglesias Escrivà (Adherit, Barcelona)	100
Antoni Noguera Alemany (Palma, 2. ^{on} donatiu)	25
Miquel Tous Coll, Pvre. (Palma, 2. ^{on} donatiu)	100
Catalina Bernat Llinàs (Adherida, Palma)	1.000
Bartomeu Vaquer Vidal, Pvre. (Palma)	100
Llorenç Ramis Bover (Inca)	200
Antoni Cànaves Fiol (Palma)	100
Miquel Ferrer Ramis (Sencelles)	50
Francesc Pons Oliver (Sencelles)	50
Jaume Jaume Suñer (Lluc)	200
Germanes Rullán Solivellas (Adherides, Lluc)	50
Matias Morro Far (Santa Maria)	50
Joan Isern Fiol (Palma)	1.000
Bartomeu Cerdà Cerdà (Pollença)	75
Miquel Melià Nicolau, Pvre. (Porreres)	100
Alfons Miró Fortesa (Adherit, Palma, 2. ^{on} donatiu)	250
Andreu Caimari Noguera, Canonge (Adherit, Palma)	200
Guillem Villalonga (Lloseta)	100
Josep Riera Vila (Palma)	100
Gaspar Miró Miró (Sa Pobla)	100
Antoni Bauzà Castañer (Palma)	500
Antoni Noguera Alemany (Palma, 3. ^{er} donatiu)	25
Jaume Ferrer Sastre (Adherit, Palma)	25
Bernat Roca Sureda (Santa Eugènia)	50
Jaume Gual Jordà (Maria de la Salut)	25

LLUC PER MALLORCA...

Gabriel Moranta Perelló, Pvre. (Son Macià)	100
Salvador Rius Auleda (Adherit, Pont d'Inca)	100
Bartomeu Canals Payeras (Santa Maria)	25
Josep Crespi Amengual (Adherit, Santa Maria)	25
Francesc Sacanell (Adherit, Palma)	50
Martí March Cerdà (Pollença)	100
Jaume Vallcaneras Tortella (Selva)	100
Bernat Salleras Nicolau (Porreres)	100
Pere Ventayol Ques (Sa Pobla)	250
Miquel Serra Gost (Sa Pobla)	50
Bartomeu Català Bauzà (Palma)	500
Miquel Cerdà Gelabert (Palma)	200
Miquel Gayà Bauzà (Vilafranca)	100
Manuel Rodríguez Barreiro (Palma)	100
Antoni Mayans Altaba (Sóller)	100
Miquel Rosselló Quetglas (Maria de la Salut)	100
Miquel Gayà Sitjar (Palma, 2. ^{on} donatiu)	100
Jaume Barceló Fornés (Palma)	200
Antoni Colom Bennassar (Adherit, Campanet)	500
Bartomeu Ques Cànaves (Alcúdia, 2. ^{on} donatiu)	100
Guillem Ferrà Puig (Palma, 2. ^{on} donatiu)	100
Pere Moncadas Payeras (Muro)	100
Damià Payeras Julià (Muro)	50
Bernat Mulet Calvó (Muro)	100
Josep Tugores Marimón (Muro)	50
Jeroni Malondra Serra (Muro)	100
Sebastià Pujol Riutort (Muro)	100
Antoni Noguera Alemany (Palma, 4. ^{art} donatiu)	25
Antoni Perelló Oliver (Palma, 2. ^{on} donatiu)	300
Jaume Obrador Oliver (Felanitx)	125
Andreu Palou Sampol (Palma, 2. ^{on} donatiu)	25
Antoni Bou Font (Vilafranca)	25
Bartomeu Bauzà Barceló (Vilafranca)	40
Miquel Jaume Bauzà (Vilafranca, 2. ^{on} donatiu)	200
Salvador Bauzà Gelabert (Vilafranca)	1.000
Mateu Bauzà Barceló, Pvre. (Vilafranca, 2. ^{on} donatiu)	100
Gabriel Rosselló Pascual (Palma)	200
Benet Balaguer Melis (Palma)	100
Guillem Horrach García (Palma)	150
Pere Picornell Gelabert (Palma)	200
Josep Sampol Arbona (Palma)	500
Sebastià Barceló Amengual (Palma)	50
Tomàs Sastre Sansó (Palma, 2. ^{on} donatiu)	15
Joan Fornés Calafat (Palma)	100
Aurelio Pijiulà Pérez (Adherit, Palma)	100
Llorenç (i?) (Vilafranca)	100
Llorenç Mas Burguera (Campos)	100
Antoni Balle Coll (Lluc)	100
SUMEN	18.670

ES MIG POLL

RONDAIA

AIXÒ eren dues dones que posaren una lloca per part.

Només les va surar un poll, i llavò totes dues el volien.

Armen unes completes de *nyic-i-nyec* que no eren tot berbes, fins que varen dir:

—Anem an el Rei perquè mos faça sentència.

El Rei les s'escolta, i diu:

—¿Posàreu sa lloca per part? Idò mitja llocada perhom.

—Però senyor Rei, diuen elles, és que només hem surat un poll.

—Idò, diu el Rei, xapau-lo i mig perhom.

El xapen, i una d'elles posa es seu mig dins sa pella, el frig, i ben frit el s'empassola.

S'altra, en lloc de fer-li tal endemesa, an es seu mig, l'amolla a pasturar, tot dient-li:

—A veure si et mantens, gran traidor!
I aquell mig poll ja és partit a pasturar, i ho duia tot arreu, no en feia cap de rovis.

Un dia se'n va devers sa plaça, troba un dobler, i ¡cap a dur-lo a sa madona!

—Jau! li diu, que jo tanmateix no me n'agrad, i si el m'engolia, llavò no el poria pair, i ses raons que hi hauria després per fer-lo buidar!

—Tens raó, diu sa madona.

Pren aquell dobler, i li diu:

—No res, torne-hi, veiam si me'n trobes d'altres, perquè creu-me, no cauen

malament mai aqueixes rotlanetes. Tu que només has de cercar pes bec, no en passes fretura, però lo que es diu noltros dones, que tenim tants de forats que tapar, mos són cent cavalls.

—Bé, diu es mig poll, i si tanta fretura en passau, ¿voleu que me'n vaja a Alger, que diuen que n'hi ha tantes d'aqueixes rotlanetes, i per ventura en vendria carregat?

—Ja hi hauries d'esser, diu sa madona.

—No res idò, diu es mig poll, ara mateix m'hi espitx. ¡Amb Déu siau!

—¡Idò, que Déu te guard de perill!
diu sa madona.

—Amèn, diu es mig poll, i ja és partit de d'allà cap a Alger.

Camina caminaràs, troba una guarda d'escaravats, i ja los ha escomesos:

—Escaravats, ¿cap a on tiram?

Ets escaravats responen:

—Cap an Alger.

—Idò posau-vós
dins es meu gavatx,
i vos hi duré,

diu es mig poll.

S'hi posen, i es mig animaló ¡de d'allà!
tot xarpat.

Camina caminaràs, troba un escabotell d'oliers amb sos odres dalt es coll, que anaven a dur oli, i ja else diu:

—Hola, oliers! ¿i cap a on tiram?

—Cap an Alger.
—Idò posau-vós
dins es meu gavatx,
i vos hi duré,

diu es mig poll.

S'hi posen, i es mig animaló, ¡de d'allà! tot xarpat.

Camina caminaràs, troba un eixam de beies que acabava de sortir de sa caera i encara no s'era penjat enlloc i ja diu:

—¡Hola, beies! ¿cap a on tiram?
Ses beies digueren:

—Cap an Alger.
—Idò posau-vós
dins es meu gavatx,
i vos hi duré,

diu es mig poll.

S'hi posen, i aquell animaló, ¡de d'allà! tot xarpat.

Camina caminaràs, troba una guarda de muntanyes que havien pres es trot, i ja les ha escomeses:

—Muntanyes ¿i cap a on tiram?

—Cap an Alger.
—Idò posau-vós
dins es meu gavatx,
i vos hi duré,

diu es mig poll.

S'hi posen, i aquell mig animaló, ¡de d'allà! tot xarpat.

Camina caminaràs, a la fi arriba an Alger.

I la gent com veien aquell mig animalot que s'entregava daixo-daixo, *tris-tras*, *tris-tras*, ¡tothom an es portal a badocar!

—¡Re-cent mil raccions de carretades de senaies de senaions de guitzes! deia la gent, ¡quin mig pollarro! ¡Si fos ell sencer!

—A on hi haurà més baldor de doblers, diu es mig poll, serà a ca'l Rei. ¡A ca'l Rei manca gent!

I ja és partit cap a ca'l Rei.

Com comença a arrambar-s'hi, se'n temen es criats, i ja surten a veure què és.

I allà tot es criadum, bada qui bada.

I es mig poll que los enfloca aquesta:

—Si no vos dic per què som vingut, no ho sabreu. Venc a cercar doblers, que sa meua Madona diu que en passa fretura ferm. I he pensat: enlloc n'hi haurà tants com a ca'l Rei. ¡A veure idò si em mostrau es caramull aviat, i carregaré, amb quatre grapades! ¡Que ja hauria de tornar esser a ca sa Madona! ¡Duc més frissera que no voltros!

Com aquells criats sentiren aquelles comandacions, se'n van a contar-ho an el Rei, que digué:

—Sabeu què li heu de fer, an aquest desenfreit? Tirar-lo dins ses secretes, i allà podrà carregar tant com vulga.

Fet i dit, aquells criats se'n van, m'apleguen es mig poll, i ¡plaf! el tiren dins ses secretes, que eren ben afavorides i casi al raset.

I ¿què fa es mig poll?

Com se veu dins tal ensalgadura, diu a l'acte:

—Escaravats, sortiu de dins es meu gavatx, i adesau tot això, que també put massa.

Surten tots aquells escaravats, i ja són partits a fer bolles; i, tantes com en feien, les se'n duien redolant redolant.

Sobre tot, dins una exhalació tot aquell concert va haver desaparegut, i ja no sentien gens de pudor.

Van a guaitar-hi es criats, creguts que es mig poll ja hi hauria fet es bategot, i el me troben ben xalest, i sense gens de llard ni pudor, i els enfloca aquesta:

—¡Hala, si em mostrau es caramull des doblers, grans traidors! ¡No m'embarrioleu pus!

Es criats se'n van a contar-ho an el Rei, que digué:

—No res, tirau-lo dins es safreig de s'oli, veiam si s'aufegarà, es dimoni!

Es criats se'n van, l'abraonen, i ¡plaf! dins es safreig de s'oli.

I ¿què fa es mig poll, tot d'una?

—¡Hala oliers! diu tot rabent, ¡vaja si sortiu de dins es meu gavatx; i si buidau tot aquests safreig, i s'oli serà vostro!

PÀGINES D'HUMOR

Surten aquells oliers, i ja són partits, umpl qui umpl odres i més odres, i n'ompliren fins que n'hi hagué gens d'oli, i ja li han estret cametes me valguen amb tota aquella odreria plena, i no en veren pus la pols.

Es criats se'n van a guaitar si es mig poll ja havia fet es bategot, i el me troben a's mig des safreig ben buit, i ja els enfloca aquesta:

—Però ¿què esperau, grans polissardos, a mostrar-me es caramull des doblers? ¿Que vos heu figurat que hi he de fer moltes de puces per aquí? ¡Halal! ¡sortiguem-ne més que depressal!

Es criats, davant aquelles comandacions, piquen de talons cap a contar-ho an el Rei, que digué:

—Menau-lo a's mig de sa plaça, i cent soldats que l'arcabusetgin.

I ¿què me'n direu?

Ell com tengueren es mig poll a's mig de sa plaça i que es soldats ja alçaven es gatet an es fusells, aquell diantre de mig animaló diu tot rabent:

—Hala, beies, sortiu des meu gavatx, i feis unes quantes de xicotines an aqueixs soldats, que se n'agraden prou.

I aquelles beies surten, totes brunents, i ja m'envesten aquells soldats, ¡picades i més picades! per oreies, nassos, fronts, galtes, clotells, mans, per tot allà on veien gens de pell; i aquells soldats ¡tocs i grapades, i brúfols i remeuols! fins que es veren perduts de tot, i tiren es fusell an el dimoni, i ho donen a ses cames, cridant:

—¡Mal llamp ses beies!

¡Bons estaven ells per fusellar es mig poll!

Es criats del Rei tot d'una reien de veure es soldats mosquetjar tan espès i que ses beies los devertien tan granat.

Però, ell aquells dimonions de beies no quedaren assaciades amb sos soldats, sinó que llavò s'aborden an es criats; i jallà els hauríeu vists an aquests fer sa viona per defensar se'n!

Manotetjaven a les totes, fins que, per no esser-hi de més, s'afiquen a dins ca'l Rei, i tanquen portes i finestres, alçant un bogiot esglaiador de llamps i pestes contra aquells dimonis de beies.

—¿Què serà això? diu el Rei, com sent aquell talabastaix.

Es criats l'hi conten, i mana que surtin totes ses tropes i fusellin es dimoni de mig poll.

Surten a l'acte ses tropes, i se planten dins sa plaça enrevoltant es mig-animaló, que, com es veu es joc tan mal parat, diu ben rabent:

—Muntanyes, sortiu a l'acte des meu gavatx, i tirau-vos damunt tots aquests que mos enrevolten per matar-mos!

I ¿què me'n direu?

Ell aquelles muntanyes sortiren, i ¡plaf! se tiren damunt totes aquelles tropes i damunt ca'l Rei, i en feren una coca; ja no en cantaren pus galls ni gallines.

I damunt aquelles muntanyes hi hagué una barraqueta tota plena de dobles de vint de carassa, d'aquelles tan grogues tan grogues, i es mig poll se'n va dur totes ses que va voler, i encara en deixà un bon raig per tots es qui no ho creguen, i hi vulguen anar a tocar-ho amb ses mans.

I jo me'n vaig venir
amb un capellet de vidre;
i ets al'lots, pe's camí,
¡maquets i maquets!
no me'n deixaren bocí.

JORDI DES RECÓ

DUES NOVETATS DE LA COL·LECCIÓ “EL DOFÍ”

FÈLIX CUCURULL

EL SILENCI I LA POR

A través d'una problemàtica eterna i actual, Cucurull segueix el camí que és propi de tots els grans escriptors: el descobriment de l'home i del seu ésser en el món

GUILLEM DÍAZ-PLAJA

VIATGE A L'ATLÀNTIDA I RETORN A ÍTACA

L'extraordinari assagista i crític literari estudia la nostra circumstància cultural per tal d'establir objectivament les possibilitats que se'n destrien.

COL·LECCIÓ “EL DOFÍ”

Varietat i qualitat de les nostres lletres